вопрос, 'Что держит человека здоровым?" и 'Что делает ему плохо?". Исследуются отношения между здоровьем, напряжением и способом, которым люди справляются с этим, исследуется способ, которым они выживают, приспосабливаются и проходят через наиболее травмирующие события жизни.

Міхаела Люмініта Стаісу

SALUTOGENESIS – ВАЖЛИВА УМОВА ДЛЯ РОЗВИТКУ ГУМАНІСТИЧНОЇ ЕЛІТИ

Мова йде щодо здорового балансу в способі життя. Сутність нової перспективи представлена потребою, щоб відповісти на запитання, 'Що тримає людину здоровою? "та ' Що робить їй погано?". Досліджуються відносини між здоров'ям, напругою та у спосіб, яким люди справляються з цим, досліджується спосіб, яким вони виживають, пристосовуються і проходять через найбільш травмуючи події життя.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2010

УДК 159.9

І.В. Єременко
м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Людське суспільство неможливе без спілкування. Спілкування виступає необхідною умовою буття людей, без якого неможливо повноцінне формування не тільки окремих психічних функцій, процесів і властивостей людини, але й особистості в цілому. Реальність і необхідність спілкування визначена спільною діяльністю: щоб жити люди змушені взаємодіяти. Спілкується завжди діяльна людина, діяльність якого перетинається з діяльністю інших людей. Спілкування дозволяє організовувати суспільну діяльність і збагатити її новими зв'язками й відносинами між людьми [2].

Людина з моменту народження спілкується з іншими людьми, але часом люди, що відрізняються високими досягненнями у вивченні явищ матеріального світу, виявляються безпомічними в області міжособистісних відносин. Тому людина повинна вивчати правила взаємодії з людьми, щоб стати соціально - повноправним членом суспільства. Інакше кажучи, спілку-

вання буде ефективне лише тоді, коли люди, взаємодіючи один з одним, компетентні в даній ситуації [3].

У самому загальному плані компетентність у спілкуванні припускає розвиток адекватної орієнтації людини в самому собі - власному психологічному потенціалі, потенціалі партнера, у ситуації й завданні [5]. Таким чином, формування комунікативної компетентності людини є **актуальною проблемою** соціальної психології, рішення якої має важливе значення. Як для кожної конкретної людини, так і для суспільства в цілому.

Об'єктом дослідження є комунікативна компетентність студента.

Предметом дослідження виступає особливість формування комунікативної компетентності студентів - економістів.

Метою курсової роботи є вивчення особливостей формування комунікативної компетентності у студентів-економістів 2 курсу.

Задачі полягають у наступному:

1. Вивчити вітчизняну й зарубіжну літературу по особливостях формування комунікативної компетентності.

2.Вивчити особливості формування комунікативної компетентності у студентів 2 курсу.

3.Експериментально вивчити особливості формування комунікативної компетентності у студентів економічного профілю.

У даному дослідженні брали участь студенти - економісти 2 курсу. Загальна кількість досліджуваних 20 осіб, з них 10 досліджуваних чоловічої статі й 10 жіночої статі. Вік досліджуваних від 19 до 22 років.

Використовувані методи: методика визначення комунікативних і організаторських схильностей (КІС), опитувальник на визначення розуміння психологічних термінів.

Використовувані методи статистичної обробки даних: емпіричний і математичний метод обробки даних дослідження.

Компетентність і професіоналізм є головними чинниками суб'єктивної реалізації індивіда. При цьому регулюючим фактором професійного зростання та творчої активності людини є самосвідомість, як досить сталий комплекс уявлень та суджень індивіда про самого себе, про вміння, навички і можливості особистості. Відтак, саме цим обумовлюється **актуальність** орієнтації освітньої підготовки на особистий розвиток майбутніх фахівців.

Компетентність у спілкуванні має, безсумнівно, інваріантні загальнолюдські характеристики, які історично й культурно обумовлені.

Таким чином, комунікативна компетентність є необхідною умовою успішного засвоєння одержуваних знань.

Міжособистісні комунікації є необхідною умовою буття людей і без них неможливо повноцінне формування ні однієї із психічних функцій лю-

дини, психічних властивостей і особистості в цілому. Саме тому спілкуванню приділялося чимало уваги в роботах дослідників XIX - XX ст.

Для опису феномена людських взаємин використовувалися й використовуються різні терміни: «комунікація», «спілкування», «інтеракція», «взаємодія» і ін.

У науковій літературі 70 - 80-х рр. XX ст. велике місце займала розробка проблем співвідношення суспільних відносин, діяльності й спілкування, ролі й значення спілкування у формуванні й життєдіяльності особистості. Найбільше повно й концептуально ці питання освітлені в роботах Л.П. Буєвой і М.С. Кагана, позиції яких відбивають дві різні тенденції.

Так М.С. Каган, провівши системний аналіз діяльності людини, виділив чотири основні її види: перетворювальну, пізнавальну, ціннісну - орієнтаційонну, комунікативну. Підставою для такого розподілу слугувала ціль, яка переслідує суб’єкт у взаємодії з об'єктом. Як відомо в будь-якому виді спілкування можна виділити наступні компоненти:

комунікатор, тобто той, хто говорить і повідомляє інформацію (суб’єкт спілкування).

Реципієнт (або аудиторія), тобто ті, кому говорять і повідомляють інформацію (об'єкт спілкування).

Повідомлення, тобто що саме говорять, сама інформація.

Комунікативна діяльність людини проявляється в різних формах: взаємодії людей у практичній діяльності, у їхньому поводженні, у побуті. Також обрядових ситуаціях, при обміні інформацією в процесі пізнавальної діяльності за допомогою бесід, листів, преси й т.д. Таким чином, М.С. Каган розглядає спілкування як один з видів людської діяльності, якому властиві відповідна структура й атрибути [5, с. 53].

Інший підхід до категорії спілкування й співвідношенню його з людською діяльністю представлений у роботах Л.П.Буєвой. Вона обґрунтовує цю точку зору, що «діяльність і спілкування - дві взаємозалежні, відносно самостійні, але не рівноцінні сторони єдиного (індивідуального й суспільного) процесу життя» [2, с. 113]. Л.П.Буєва відзначає, що в наявних дослідженнях недооцінюється соціально - практичний аспект спілкування, що проявляється «не тільки у формуванні індивідуального, але й групового, колективного, суб’єктів дій індивідів, що входять у групу й вирішують її завдання» [2, с. 111]. У зв'язку із цим вона розглядає сутність, прояви й місце соціально - практичного аспекту спілкування в широкому соціальному контексті людського буття.

Л.П.Буєвой був проведений глибокий аналіз співвідношення категорій - спілкування й суспільні відносини. На основі проведеного аналізу вона робить висновок, що спілкування «є безпосередньо спостережувана й пережита

реальність, і конкретизація суспільних відносин, їхня персоніфікація, особистісна форма». Суспільні відносини при цьому становлять зміст процесу, а спілкування - його індивідуалізовані форми» [3,с.116]. Крім того, Л.П. Буєвой визначена гносіологічна функція спілкування: «Спілкування виконує свою специфічну функцію в суспільному процесі пізнання як на науково - теоретичному, так і практично - емпіричному рівні, коли як пізнання виступає не як окремий індивід, а як суспільство».

Гносіологічний аспект спілкування на цьому не закінчується, він є також практичним людинознавством, оскільки за допомогою спілкування людина пізнає не тільки іншу людину, але й самого себе. Тобто для кожної конкретної людини в іншій людині, з яким він вступає в спілкування, через конкретні прояви індивідуалізації й відкривається людська сутність, загальне пізнається через частку [2, с. 137].

Ще один підхід до категорії спілкування був розвинений одним із перших радянських філософів, що звернулися до проблеми спілкування, В.М.Соковніним. Людське спілкування розглядається ним як комунікація, як діяльність, як відношення, як взаєморозуміння й взаємовплив [13].

А.А Леонтьев вважав, що спілкування потрібно розглядати як одну зі сторін діяльності, оскільки воно присутнє в будь-якій діяльності в якості її елемента. Сама ж діяльність розглядається як необхідна умова спілкування [6]. Спілкування - це процес установлення й підтримки цілеспрямованим, прямим або опосередкованим тим або іншим засобами контакту між людьми, так чи інакше зв'язаних один з одним у психологічному відношенні. Спілкування завжди двостороннє, спрямоване, воно може бути як самостійною діяльністю, так і її компонентом» [6, с. 116].

Д.Б.Эльконін вважав спілкування особливим видом діяльності (комунікативна діяльність, діяльність спілкування), що відіграє самостійну роль у житті людини [15].

Інакше міркує Б.Ф.Ломов: він розглядає спілкування як одну з найважливіших самостійних категорій філософії, психології й дає його системний аналіз. Діяльність і спілкування розглядається Б.Ф. Ломовим як дві сторони соціального буття людини, його способу життя. З його погляду концепція діяльності охоплює лише одну сторону соціального буття людини, а саме відносини «суб’єкт - об'єкт». Але соціальне буття людини включає не тільки відношення до предметного миру, але й до людей, з якими ця людина вступає в контакти. Для підтвердження своїх думок Б.Ф.Ломов цитує К.С. Станіславського: «При спілкуванні ви, насамперед, шукаєте в людині душу, його внутрішній світ» [9, с. 271]. «Для того, щоб спілкуватися, треба мати те, чим можна спілкуватися, тобто, насамперед, свої власні переживання, почуття й думки»[8, с. 277].

Інтегрувати в рамках єдиної концепції, що існують у вітчизняній науці філософські, соціально - психологічні погляди на феномен спілкування спробувала Г.М.Андрєєва. Нею при характеристиці спілкування були виділені три взаємозалежні сторони:

- комунікативна (обмін інформацією між, що спілкуються)
- інтерактивна (організація взаємодії, що спілкуються)
- перцептивна (процес сприйняття один одного партнерами й установлення на цій основі взаєморозуміння) [1].

Потреба в спілкуванні, як справедливо вказує Н.Е.Медніс, прирівнюється Л.Н.Толстим до потреби життя, отже, ставиться на вершину його ціннісної ієрархії. Бажаний результат активного спілкування по Л.Н. Толстому - це єднання людей, вироблення «свідомості того, що наше благо й матеріальне, і духовне, і окреме, і загальне, і тимчасове, і вічне полягає в братнім житті всіх людей, у любовному єднанні нашім між собою» [9, с. 186].

А.С.Макаренко в 20-30-і рр. не розглядав спілкування як спеціальну теоретичну проблему, однак у його роботах описані наступні його аспекти: роль спілкування в становленні колективу, проблема ділових і міжособистісних відносин у колективі, взаємодія колективу вихованців з колективами дорослих та ін.

В 40 - 60-х рр. взаємини в процесі виховання й навчання не були об’єктами спеціальних теоретичних досліджень, а розглядалися в складі дослідження різних проблем: морального виховання учнів (Н.І. Болдирьов,.О.С.Богданова), коллективоутворення (Б.Т.Ліхачов, М.Д.Виноградова), педагогічної майстерності (Ю.М. Азаров, В.М. Коротов).

А.В.Мудрик, провівши аналіз психолого-педагогічних досліджень проблеми спілкування, дійшов висновку, що в більшості з них воно розглядається або як особливий вид діяльності, або в руслі концепції відносин. Обидва ці підходи плідні й не викликають заперечень, однак обмеження дослідження спілкування тільки цими підходами, на його думку, не дозволило всебічно вивчити виховні можливості спілкування.

На першому рівні в спілкуванні реалізуються суспільні відносини, які роблять хоча й визначальний, але не цілеспрямований вплив на конкретного індивіда. На другому рівні в спілкуванні реалізуються міжособистісні відносини, і воно впливає на індивіда.

При тісному взаємозв'язку відносин і спілкування вони не є тотожними. Спілкування - це об'єктивний процес взаємодії людей, які можуть бути зв'язані всілякими суб'єктивними відносинами (учасники спілкування можуть бути зв'язані позитивними, негативними відносинами, а також можуть бути повністю байдужні один одному). Безсумнівно, характер відносин впливає на

плин спілкування, але спілкування може здійснюватися й у тому випадку, коли відносини досить загострені.

Таким чином, термін «відносини» відбиває внутрішню, сутнісну сторону суб'єкт – суб'єктивні відносини. А термін «спілкування» - їх зовнішню, що сторону [10, с. 14].

Важливим для нашого дослідження є положення про те, що комунікативна компетентність є професійно значимою особистісною якістю, що забезпечує людині ефективність спілкування (А.А.Сафонова, Ю.В.Чуфаровский, Ю.М. Жуків, Л.А.Петровська та ін.).

Значення комунікативних і рефлексивних здібностей для формування комунікативної компетентності розглянуті на основі робіт Б.Г.Ананьєвої, Г.М. Андрєєвої, А.А.Бодалєвої, А.А.Леонтьева, А.В.Мудрика й ін. У роботах дослідників ми виявили, що спілкування багатьма розглядаються як умова, що підвищує ефективність освіти.

У сучасному світі інформація стала перетворюватися в найважливіший стратегічний ресурс суспільства. Ніяке соціальне життя неможливе без інформації, без спілкування й комунікацій.

Обмін інформацією між людьми, метою якого є забезпечення розуміння переданих і одержуваних відомостей, є 4 комунікаційним процесом. Але людська комунікація не зводиться тільки до процесу передачі інформації. В умовах людського спілкування інформація ще й формується, уточнюється, розвивається. Тому ми розглядаємо комунікацію як одну зі сторін процесу спілкування.

Спілкування відіграє важливу роль у житті й діяльності людей. У різних формах спілкування люди обмінюються інформацією, результатами діяльності, накопиченим досвідом. Вони здійснюють взаємний обмін знаннями, судженнями, ідеями, поданнями, почуттями, узгоджують прагнення, потреби й мети, формують спільність, досягають взаєморозуміння. У процесі спілкування формується загальна програма й загальна стратегія спільної діяльності. Спілкуванню належить важливе місце в розвитку людини. Для ефективного спілкування характерне взаєморозуміння партнерів, краще розуміння ситуації й предмета спілкування. Тому дуже важливо для фахівця в галузі економіки й керування мати таку якість, як **комунікативна компетентність.** Для виявлення сутності комунікативної компетентності ми звернулися до довідкової літератури, до філософських і психологічних концепцій, що розкривають поняття «компетентність», «комунікація».

У наукових довідкових виданнях і спеціальних дослідженнях «компетенція» розглядається як коло повноважень кого-небудь; коло питань, у яких особа має пізнання, досвідом; знання й досвід у тій або іншій області; область знання або практики, у якій компетентна особа має великі точні пі-

знання й досвід практичної діяльності [2, с.217]. Компетенція індивіда - «коло питань, у яких людина має знання, необхідними для здійснення своєї діяльності». Вона необхідна людині для того, щоб досягти тих або інших цілей [2, с.218].

Поняття **«компетентність»** трактується як володіння компетенцією, знаннями, що дозволяють судити про що-небудь; якість людини, що володіє всебічними знаннями в якій-небудь області й думкою яка є вагомою, авторитетною [14,с.125]. У представлених трактуваннях розглянутих понять присутні характеристики, які вказують на їхній взаємозв'язок. Якщо компетенція - це знання й досвід у певній області, то компетентність — це володіння компетенцією. Компетентність — це володіння знаннями, досвідом і вміннями, а також можливість гнучкого застосування цих знань, що залежить від аналітичних, творчих і практичних навичок [14]. Таким чином, компетентність - це якась особистісна характеристика, а компетенція — це сукупність конкретних професійних або функціональних якостей.

Комунікативна компетентність складається зі здатностей:

1. Давати соціально - психологічний прогноз комунікативної ситуації, у якій має спілкуватися;

2. Соціально - психологічно програмувати процес спілкування, опираючись на своєрідність комунікативної ситуації;

3. Здійснювати соціально - психологічне керування процесами спілкування в комунікативній ситуації.

Прогноз формується в процесі аналізу комунікативної ситуації на рівні комунікативних установок.

Комунікативна установка партнера – це своєрідна програма поводження особистості в процесі спілкування. Рівень установки може прогнозуватися в ході виявлення: предметно-тематичних інтересів партнера, емоційно - цінних відносин до різних подій, відношення до форми спілкування, включення партнерів у систему комунікативної взаємодії. Це визначається в ході вивчення частоти комунікативних контактів, типу темпераменту партнера, його предметно-практичних переваг, емоційних оцінок форм спілкування [8].

При такому підході до характеристики комунікативної компетентності доцільно розглянути спілкування як системно - інтегруючий процес, що має наступні складові.

Комунікативно-діагностичну (діагностика соціопсихологічної ситуації в умові майбутньої комунікативної діяльності, виявлення можливих соціальних, соціально-психологічних і інших протиріч, з якими можливо має зіштовхнутися особистість в спілкуванні).

Комунікативно-програмуючу (підготовка програми спілкування, розробка текстів для спілкування, вибір стилю, позиції й дистанції спілкування.

Комунікативно-організаційну (організація уваги партнерів по спілкуванню, стимулювання їхньої комунікативної активності й т.д.).

Комунікативно-виконавчу (діагноз комунікативної ситуації, в якій розвертається спілкування особистості, прогноз розвитку цієї ситуації, здійснюваний по заздалегідь осмисленій індивідуальній програмі спілкування). Кожна із цих складових вимагає спеціального соціотехнологічного аналізу, однак рамки викладу концепції дають можливість зупинитися тільки на комунікативно-виконавчій частині. Вона розглядається як комунікативно-виконавча майстерність особистості.

Комунікативно-виконавча майстерність особистості проявляється як два взаємозалежних самостійних вміння знайти адекватну темі спілкування комунікативну структуру, що відповідає меті спілкування, і вміння реалізувати комунікативний задум безпосередньо в спілкуванні, тобто продемонструвати комунікативно-виконавську техніку спілкування [4].

У комунікативно-виконавчій майстерності особистості проявляються її навички й насамперед навички психологічного саморегулювання як керування своєї психофізичною органікою, у результаті чого особистість досягає адекватного комунікативно-виконавчої діяльності емоційно-психологічного стану.

Емоційно-психологічна саморегуляція створює настрій на спілкування у відповідних ситуаціях, емоційний настрій на ситуацію спілкування, означає, насамперед, переклад повсякденних емоцій людини в тональність, що відповідає ситуації взаємодії [9].

У процесі емоційно-психологічної саморегуляції варто розрізняти три фази: тривале емоційне «зараження» проблемою, темою й матеріалами майбутньої ситуації спілкування; емоційно-психологічну ідентифікацію на стадії розробки моделі свого поводження й програми майбутнього спілкування; оперативну емоційно-психологічну перебудову в обстановці спілкування.

Емоційно-психологічна саморегуляція здобуває характер цілісного й завершеного акту в єдності з перцептивными й експресивними навичками, які також становлять необхідну частину комунікативно-виконавчої майстерності. Вона проявляється в умінні гостро, активно реагувати на зміни обстановки спілкування, перебудувати спілкування з урахуванням зміни емоційного настрою партнерів. Психологічне самопочуття, емоційний настрій особистості прямо залежить від змісту й результативності спілкування [11].

Перцептивні навички особистості проявляються в умінні керувати своїм сприйняттям і організовувати його: вірно, оцінювати соціально-психологічний настрій партнерів по спілкуванню; установлювати необхідний контакт; по першому враженню прогнозувати «хід» спілкування. Вони дозволяють особистості, вірно, оцінювати емоційно-психологічні реакції партнерів по спілкуванню й навіть прогнозувати ці реакції, уникаючи тих, які перешкоджають досягти мети спілкування.

Експресивні навички комунікативно-виконавчої діяльності прийнято розглядати як систему умінь, що створюють єдність голосових, мімічних, візуальних і моторно-фізіологічних, психологічних процесів. По своїй суті це навички самоврядування виразною сферою комунікативно-виконавчої діяльності. Зв'язок емоційно-психологічної саморегуляції з виразністю є органічний зв'язок внутрішнього й зовнішнього психологічного. Це прагнення й забезпечує зовнішнє поводження, виразні дії особистості в спілкуванні. Експресивні навички особистості проявляються як культура мовних висловлювань, що відповідають нормам усного мовлення, жестів і пластики поз, емоційно-мімічного супроводу висловлення, мовного тону й мовної гучності [4].

У різноманітних випадках спілкування інваріантними складовими являються такі компоненти, як партнери-учасники, ситуація, завдання. Варіативність звичайно пов'язана зі зміною характеру самих складових - хто партнер, яка ситуація або завдання й своєрідність зв'язків між ними.

Основними джерелами придбання комунікативної компетентності є: соціонормативный досвід народної культури; знання мов спілкування, використовуваних народною культурою; досвід міжособистісного спілкування у виразковій сфері; досвід сприйняття мистецтва. Соціонормативный досвід – це основа когнітивного компонента комунікативної компетентності особистості як суб'єкта спілкування. Разом з тим реальне побутування різних форм спілкування, які найчастіше опирається на соціонормативный конгломерат (довільна суміш норм спілкування, стан когнітивного дисонансу). А це породжує протиріччя між знанням норм спілкування в різних формах спілкування й тим способом, що пропонує ситуація конкретної взаємодії. Дисонанс – джерело індивідуально-психологічного гальмування активності особистості в спілкуванні. Особистість вимикається з поля спілкування. Виникає поле внутрішньої психологічної напруги. А це створює бар'єри на шляху людського взаєморозуміння [5].

Досвід спілкування займає особливе місце в структурі комунікативної компетентності особистості. З одного боку, він соціальний і включає интеріоризовані норми й цінності культури, з іншого боку - індивідуальний, оскільки ґрунтується на індивідуальних комунікативних здатностях

психологічних подіях, пов'язаних зі спілкуванням у житті особистості. Динамічний аспект цього досвіду становить процеси соціалізації й індивідуалізації, реалізовані в спілкуванні, що забезпечують соціальний розвиток людини, а також адекватність його реакцій на ситуацію спілкування і їхня своєрідність. У спілкуванні особливу роль грає оволодіння соціальними ролями: організатора, учасника й т.п. спілкування. І тут дуже важливий досвід сприйняття мистецтва.

Таким чином, спілкування являється важливим фактором при передачі й отриманні інформації. Воно виступає необхідною умовою буття людей, без якого неможливо повноцінне формування не тільки окремих психічних функцій, процесів і властивостей людини, але й особистості в цілому. Реальність і необхідність спілкування визначена спільною діяльністю: щоб жити люди змушені взаємодіяти. Людина з моменту народження спілкується з іншими людьми, але часом люди, що відрізняються високими досягненнями у вивченні явищ матеріального світу, виявляються безпомічними в області міжособистісних відносин. По цьому людина повинна вивчати правила взаємодії з людьми, щоб стати соціально - повноправним членом суспільства. Інакше кажучи, спілкування буде ефективним лише тоді, коли люди, взаємодіючи один з одним, компетентні в даній ситуації.

У даній роботі ми використовували методику й опитувальник, які сприяли нам виявити в студентів особливості формування комунікативної компетентності.

Серед них методика «Дослідження комунікативних і організаторських схильностей (КОС)», а також опитувальник на визначення розуміння психологічних термінів. Результати дослідження методики КОС показали наступне, що більша частина досліджувані 75% має низький рівень комунікативної компетентності. Такі низькі показники свідчать про те, що в студентів-економістів дуже малорозвинені навички спілкування, що у свою чергу приводить до втрати таких якостей, як відвертість, комунікабельність, схильність до компромісів. У другій шкалі, що інтерпретується як рівень нижче середнього, знаходиться 20% досліджуваних. І найменша кількість 5% досліджуваних знаходиться в шкалі із середнім рівнем комунікативної компетентності, що говорить про те, що ця група випробуваних має потребу в подальшій серйозній і планомірній виховній роботі з формування й розвитку комунікативних і організаторських схильностей.

В опитувальнику на визначення розуміння психологічних термінів виявлені такі особливості, що дуже велика частина досліджуваних знаходиться в групі з низьким рівнем розуміння психологічних термінів. Кількість таких досліджуваних дорівнює 65%. Це свідчить про те, що ця група людей має низький рівень комунікативної компетентності, тому що має бідний словнико-

вий запас. У середньому рівні знаходиться 20% досліджуваних. Це говорить про те, що ці люди, як правило, люблять спілкуватися, але тільки за потребою. І лише 15% досліджуваних знаходяться на високому рівні. Це говорить про те, що вони мають високу комунікативну компетентність.

У кінцевому результаті із проведеної методики й опитувальника ми бачимо, що велика частина студентів-економістів мають низький рівень комунікативної компетентності, це свідчить про те, що в них малорозвинені навички спілкування, що у свою чергу приводить до втрати таких якостей, як відвертість, комунікабельність, схильність до компромісів.

Таким чином, формування комунікативної компетентності людини є актуальною проблемою соціальної психології, вирішення якої має велике значення, як для кожної конкретної людини, так і для суспільства в цілому.

Список літератури: **1**. *Бодалев А.А.* Личность и общение. – М.: Педагогика, 1983.- 272с. **2.** *Буева Л.П.* Общественные отношения и общение // Методологические проблемы социальной психологии. М.: Наука, 1975. **3.** *Буева Л.П.* Человек: деятельность и общение. М.: Мысль, 1978. **4.** *Жуков Ю.В*. Эффективность делового общения. М.: Знание, 1988. **5.** *Каган М.С.* Человеческая деятельность: Опыт системного анализа. М.:., 1974.**6**. *Леонтьев А.А*. Общение как объект психологического исследования // Методологические проблемы социальной психологии. М.: Наука, 1975. **7.** *Ломов Б.Ф*. Категория общения и деятельности в психологии. // Вопросы философии, 1979. – .№8. – с. **8**. *Меднис Н.Е.* Потребность в общении в модели мира Л.Н. Толстого // Формирование потребности личности в общении. Новосибирск: НГПИ, 198 1. **9.** *Мудрик А.В*. Общение как фактор воспитания школьников. М.: Педагогика, 1984. **10.** *Олефір В.О*. Діагностика професійної компетентності персоналуорганізації: когнітивний підхід // Наукові записки інституту психології імені Г.С. Костюка в 3- х томах. –Т.3- За ред.академіка С.Д. Максименка.- К.: Главник, 2005.- С. 256 – 259. **11.** *Рустанович – Варфоломеєва З.А.* Кар'єрні орієнтації та можливість самореалізації студентської молоді // Наукові записки Інституту психології імені Г.С. Костюка в 3-х томах.- Т.3.- За ред. Академіка С.Д. Максименка.- К..: Главник, 2005.- С. 198-506. **12.** *Соковнин В.М.* О природе человеческого общения: Опыт философского анализа. Фрунзе, 1974. **13**. Социальная компетентность. – С.- Пб: Детский кризисный фонд Гумерева, 1999.- 432с. 14. Эльконин Д.Б. К проблеме периодизации детского развития // Вопросы психологии. 1971.№4

И.В. Еременко

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ

Статья посвящена проблеме определения особенности формирования коммуникативной компетентности студентов. Автор показывает уровень сформированности коммуникативной компетентности у студентов-экономистов.

І.В. Єременко

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена проблемі визначення особливості формування комунікативної компетентності студентів. У ній приведені дані опиту, що показують, на скільки у студентів – економістів сформована комунікативна компетентність.

I. Eremenko

FEATURES OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS

Article is devoted a problem of definition of feature of formation of communicative competence at students. In it the data of interrogation showing is cited, on how many at students - economists communicative competence is generated.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2010

УДК 378.14

М.А.Карпенко,
м. Харків, Україна

НАБУТТЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ МАШИНОБУДІВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Постановка проблеми. Сьогодні вища освіта передбачає поглиблення знань у студентів-машинобудівників в галузі комп'ютерних дисциплін з метою набуття високого професіоналізму, всебічного розвитку інтелектуальної